

EGY KOMPLEX SZAKNYELVI VIZSGA TAPASZTALATAI A FELSŐOKTATÁSBAN

Eszter VALNERNÉ TÖRÖK¹ – Tímea LÁZÁR² – Zita HAJDU³ – János FARKAS⁴

ABSTRACT

EXPERIENCE OF A COMPLEX PROFESSIONAL LANGUAGE EXAM IN HIGHER EDUCATION

In 2022, the Hungarian government abolished the B2 level language exam requirement as a precondition for graduation. Since 2022 Hungarian universities have had the right to prescribe the professional language requisites for their students, and the universities must provide the relevant professional language training. Our faculty has introduced a language proficiency test for all majors to measure students' language proficiency. The staff of the Language Centre developed the examination system, the type of tasks and the requirements. The development of the examination, the experience and results of our work and the first examination period of the specialised language examination are reported in the following paper. We used SPSS for Windows statistical software 23.0 to analyse the data and attempted to measure significant statistical correlations.

KEYWORDS

complex professional language exam, higher education, statistical analyses, performance evaluation, written exam tasks

BEVEZETÉS

A Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kara (DE GTK) kiemelten fontosnak tartja, hogy hallgatóinak lehetőséget biztosítson a versenyképes szaknyelvi tudás elsajátítására. A GTK-n működő Gazdasági Szaknyelvi Kommunikációs Központ a nyelvoktatásban nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a munkaerőpiac igényeit kielégítő, célorientált szaknyelvi ismeretekkel lássa el a hallgatókat, ezáltal növelje versenyképességüket és érvényesülési lehetőségeiket a munka világában, valamint felkészítse őket a diploma megszerzéséhez szükséges szaknyelvi szigorlatra. Célunk elősegíteni, hogy hallgatóink magas szintű szakmai nyelvtudásuknak köszönhetően jobb esélyekkel induljanak a munkaerőpiacon, valamint a nemzetközi üzleti életben és munkahelyi környezetben egyaránt sikeresen használják nyelvtudásukat.

A hatékonyabb nyelvtanulás érdekében hallgatóinkat tanulmányaik első szaknyelvi szemeszterében nyelvtudásuk alapján szintenként csoportokba osztjuk. A nyelvi szintfelmérő a középszintű érettségi szintjének megfelelő tudást mér.

¹ Valnerné Török Eszter központvezető, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Gazdasági Szaknyelvi Kommunikációs Központ, torok.eszter@econ.unideb.hu

² Dr. Lázár Tímea adjunktus, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Gazdasági Szaknyelvi Kommunikációs Központ, lazar.timea@econ.unideb.hu

³ Dr. Hajdu Zita adjunktus, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Gazdasági Szaknyelvi Kommunikációs Központ, hajdu.zita@econ.unideb.hu

⁴ Dr. Farkas János adjunktus, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Gazdasági Szaknyelvi Kommunikációs Központ, farkas.janos@econ.unideb.hu

Az alapképzésben hallgatóink a legtöbb szakon három féléven keresztül tanulják a szakmai idegen nyelvet, és a nyelvtanulást szaknyelvi szigorlattal zárják a harmadik szaknyelvi félév végén. Választható nyelvek az angol és a német.

A Nemzetközi gazdálkodás és Turizmus-vendéglátás szakon tanuló hallgatók két idegen nyelvet tanulnak. Az első nyelv esetében két féléven keresztül tanulnak szaknyelvet heti négy órában, és a második félév nyelvi szigorlattal zárul. A választható idegennyelvek ebben a két félévben: angol és német nyelv. A második (kevesebb ideig tanult) idegen nyelvet három féléven keresztül tanulják még intenzívebb formában, heti hat órában. A harmadik nyelvi félév végén ebből a nyelvből is szaknyelvi szigorlatot kell tenni. Második nyelvként választható nyelvek: angol, francia, német, orosz, olasz, spanyol (utóbbi kettő csak haladó szinten).

A két szaknyelv eredményes elsajátítása érdekében így minden Nemzetközi gazdálkodás és Turizmus-vendéglátás szakon tanuló hallgató öt féléven keresztül vesz részt szaknyelvi képzésben. A nyelvi szigorlat a B2 szintű szaknyelvi vizsga szintjének megfelelő komplex vizsga, amely írásbeli és szóbeli részből áll.

VÁLTOZÁSOK A FELSŐOKTATÁSBAN A SZAKNYELVI KÖVETELMÉNYEK TEKINTETÉBEN

2022 végén a kormány a felsőoktatási törvény módosításával azt a döntést hozta, hogy Magyarországon a felsőfokú diploma megszerzésének nem lesz feltétele a B2 szintű nyelvvizsga. A módosított felsőoktatási törvény értelmében az egyetemnek biztosítania kell a szaknyelvvizsgát a hallgatók részére, de az intézmény maga dönt arról, hogy milyen mérést alkalmaz és milyen szaknyelvi vizsgakövetelményt állít a hallgatóval szemben. A felsőoktatási intézmény a törvénymódosítás szerint a képzési programjában határozza meg, hogy milyen nyelvi követelményeket támaszt a hallgatókkal szemben a diploma megszerzéséhez. A 2022. évi LIX. törvénymódosításban (<https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A2200059.TV>) pontosan ez olvasható:

„37. § Az Nftv. a következő 49/A. §-sal egészül ki:

„49/A. § A felsőoktatási intézmény gondoskodik az adott szakon szerorzhető szakképzettség gyakorlásához szükséges idegen szaknyelvi ismeretek oktatásáról, a tanterv részeként biztosítja a feltételeket ahhoz, hogy a hallgató megszerezhesse a tantervben meghatározott, az adott szakon szerorzhető szakképzettség gyakorlásához szükséges idegen szaknyelvi ismereteket. A felsőoktatási intézmény a tantervben foglaltak szerint biztosítja a tudásmérés lehetőségét a hallgató részére és értékeli az idegen szaknyelvi ismeretek megszerzését. A felsőoktatási intézmény a tantervben meghatározhat az idegen szaknyelvi ismeretként elfogadható államilag elismert nyelvvizsgát vagy más nyelvtudásmérést.”

A Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kara a törvénymódosítás után azt a döntést hozta, hogy a hallgatók szaknyelvi tudásának mérésére szaknyelvi szigorlatot vezet be minden szakon. Ez a komplex vizsga a vizsgakövetelmények sikeres teljesítése érdekében még erősebben motiválja a GTK hallgatóit a szaknyelv tanulására és a szaknyelvi kommunikációs képességeik fejlesztésére. A szaknyelvi szigorlat átfogó, szintetizáló szakmai ismereteket számon kérő vizsga, melynek mindig van írásbeli és szóbeli része is. A vizsgarendszer kidolgozása, a feladattípusok és a követelményrendszer meghatározása a Gazdasági Szaknyelvi Kommunikációs Központ munkatársainak feladata volt. Ez a nagy szakmai kihívást jelentő feladat egy hosszú munkafolyamat kezdetét jelentette, alapos előkészítéssel, műhelymunkával, számos szakmai értekezlettel, melynek eredményeként a 2024. május-júniusi vizsgaidőszakban hallgatóink az első szaknyelvi szigorlatokat teljesítették. A vizsga kidolgozásáról, a munkánk, valamint az első szaknyelvi szigorlati vizsgaidőszak tapasztalatairól és első eredményeiről számolunk be az alábbi tanulmányban.

SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A munkafolyamat első lépéseként áttekintettük a szaknyelvi mérés és vizsgáztatás témájához kapcsolódó aktuális szakirodalmat annak érdekében, hogy egy minél sokrétűbb és objektíven mérő feladatsort állítsunk össze.

Csépes (2022) szerint a nyelvtudásmérés és -értékelés olyan tevékenységek, amelyek célja a nyelvi készségek és kompetenciák szintjének meghatározása. Ezek a tevékenységek feltételezik a nyelvtanítást és -tanulást, és a mérés fókuszában álló nyelvtudás konstrukciójának definiálását. A nyelvi tesztelés története több szakaszra osztható, ahol mindegyik szakaszban megfigyelhető a nyelvtudás, nyelvtanítás és nyelvtudásmérés kölcsönhatása. Nyelvtudásmérés során olyan kihívással találkozhatunk, mint például a minősítő és fejlesztő értékelés közötti különbségtétel. Míg a minősítő értékelés a tanulók teljesítményének hierarchikus megítélésére koncentrál, a fejlesztő értékelés a tanulók egyéni fejlődését támogatja.

Az idegen nyelvi tudás fejlesztése és tesztelése a felsőoktatásban szerves része a hallgatók képzésének, állapítja meg Csizmadia (2024). Ez biztosítja számukra a szükséges nyelvi kompetenciákat a szakmai és akadémiai célok eléréséhez. Az olvasás és szövegértés kulcsfontosságú az egyetemi tanulmányok során, azonban a hallgatók gyakran nem rendelkeznek ezen készségekkel, különösen idegen nyelvű szövegek esetében.

Az olvasás anyanyelven és idegen nyelven is az egyik legnehezebben fejleszthető képesség, mivel az olvasónak különböző készségek és képességek kombinációival kell rendelkeznie ahhoz, hogy megfelelően elsajátíthassa (Tánczikné Varga, 2016).

Trace (2020) olvasatában a megfelelő olvasási készség esetén az olvasó képes mind a helyi (bottom-up), mind a globális (top-down) értelmezést hasznosítani, így érteni fogja az információkat több szinten is. Továbbá Brunfaut és szerzőtársai (2021) szerint a szövegértés a felszíni, a szöveg- és a helyzeti modell szintjén történő feldolgozást foglalja magában, amelyet a szöveg koherenciája és az olvasó háttértudása befolyásol. A szövegértési tesztek épp ezért fontosak, hiszen lehetővé teszik a pedagógusok számára, hogy felmérjék a tanulók szövegértési képességeit, azonosítsák a fejlesztendő területeket, és megfelelő stratégiákat javasoljanak az olvasási készségek javítása érdekében (Habók et al., 2018).

Az olvasási készségek és szövegértés fejlesztésére különféle módszerek és feladatok alkalmazhatók, amelyek elősegítik a szókincs, a nyelvtan és a szövegértés javulását. Néhány hatékonyan használható feladat lehet a hiányzó szavak kiegészítése a szövegben, vagy kérdésekre adott válaszlehetőségek közül a helyes kiválasztása (Csizmadia, 2024). Amikor a hallgatóknak lyukas szöveget kell kitölteniük, akkor jól meg lehet állapítani, hogy mennyire értik a szöveg egységét és kohézióját. Egy másik feladattípus esetében, amikor több válaszlehetőség közül kell kiválasztaniuk a megfelelőt, akkor jól felmérhető, hogy milyen mértékben értik a szöveg főbb üzenetét, a szókincsét, valamint a részleteit (Bojovic, 2010). Tehát a Cloze Test olyan feladattípus, ahol egy szövegből szisztematikusan ki lettek véve szavak. Jól használható arra, hogy megállapítsuk, a kitöltő mennyire tudja a kontextust értelmezni. Hatékonyan lehet velük mérni az átfogó nyelvtudást, kimutatható vele a résztvevő szókincse, nyelvtani tudása és íráskészsége (Chae & Shin, 2015). A Cloze Test képes a vizsgázók azon képességét felmérni, amely a top-down információk feldolgozásáért felelős, valamint azt, hogy milyen mértékben tudnak főbb gondolatmeneteket felfedezni a szövegben (Trace, 2020).

A több választási lehetőség kérdés komplexitása miatt a kitöltő nem támaszkodhat csupán ismerős dolgokra úgy, mint eldöntendő kérdéseknél, ami alátámasztja a feladattípus alkalmazásának hatékonyságát (Ozuru et al., 2013).

A hatékony íráskészség elengedhetetlen a tanulmányokban való előre haladáshoz, illetve a sikeres szaknyelvhasználathoz a munka világában. Jelentős szerepet játszik például az üzleti kommunikációban, szerződésekben, és más dokumentumok létrehozása esetén. Az írás-

készség fejlesztése a tanulmányok során kulcsfontosságú. Hatékony oktatási stratégiák és megfelelő kiértékelési módszerek szükségesek ahhoz, hogy a hallgatók fejlődése biztosítva legyen (Shabani & Panahi, 2020).

A KOMPLEX VIZSGA FELADATAI A GTK-N

A szakirodalmi tapasztalatokat felhasználva feladatfejlesztő munkacsoportunk arra a következtetésre jutott, hogy az írásbeli szaknyelvi szigorlaton a globális szövegértést mérő több válaszlehetőséget felkínáló olvasásértési feladatot, és elsősorban a szövegkohézióra, valamint a szaknyelvi szókincsre és nyelvhelyességre fókuszáló Cloze Test feladattípust alkalmazza a szaknyelvi szigorlat olvasásértési részében. Az írásbeli feladatsor másik lényeges eleme a hallgatók íráskészségét vizsgáló üzleti levél.

Az írásbeli vizsga időtartama 90 perc (60 perc az első két feladatra, 30 perc az íráskészség feladatra). Az írásbeli vizsga részei végül a következő feladatok:

1. Szakmai témához kapcsolódó szövegértés: 20 pont
2. Lyukas szöveg (Cloze Test): 20 pont
3. Üzleti levél/e-mail/beszámoló: 20 pont

Az írásbeli feladatrészt eredménye így összesen 60 pont. Sikeres írásbeli vizsgához 60%-ot kell teljesíteni.

A Cloze Test esetében az első írásbeli vizsgák tapasztalatai alapján módosítottunk a feladaton, mert a rendelkezésre álló időkeretben a 20 item beillesztése a szövegbe túlságosan nehéz feladatnak bizonyult, ezért az itemek számát felére csökkentettük, és az ebben a feladatban szerezhető pontszámot kétfővel felszoroztuk. A szövegértési feladatok kidolgozásához kizárólag autentikus szakmai szövegeket használtunk online gazdasági folyóiratokból. A feladatfejlesztés a munkánk jelentős részét tette ki, az elkészült feladatokat közös adatbázisban gyűjtöttük a Padlet felületén és együtt értékeltük ki. Az olvasásértési feladatok fejlesztéséhez a Twee és a Diffit feladatfejlesztő programokat használtuk.

A szóbeli vizsgarész fejlesztésekor a munkaerőpiac által leginkább igényelt készségekre koncentráltunk, és arra a megállapításra jutottunk, hogy munkahelyi környezetben gyakran szembesülnek a munkavállalók azzal a feladattal, hogy idegen nyelvű szakmai szöveg lényegét kell összefoglalniuk egy meetingen a főnöknek vagy a munkacsoport tagjainak. Ennek megfelelően a szóbeli vizsga egyik feladata egy idegen nyelvű szakmai szöveg összefoglalása idegen nyelven. Fontos, hogy a hallgatók megértsék a szöveg lényegét és az összefoglalás során használják a releváns szakmai szókincset.

A szóbeli vizsga részei a következők:

1. Állásinterjú jellegű bevezető beszélgetés: 20 pont
2. Idegennyelvű szakmai újságcikk összefoglalása idegen nyelven: 20 pont
3. Szakmai társalgás az újságcikk alapján: 20 pont

A sikeres szóbeli vizsgához is összesen 60%-ot kell teljesíteni. A végső érdemjegyet az írásbeli és szóbeli vizsgarész teljesítményének összeadásával alakítjuk ki, melyet még kiegészít a szemeszter alatti órai munkára kapott plusz pont, amit az összeeredményhez adunk hozzá. Ez a plusz pont motiválja a hallgatóinkat, hogy aktívabban bekapcsolódjanak a szaknyelvi órák feladataiba, és ezzel már a félévi órák során sikeresen felkészüljenek a szaknyelvi szigorlatra.

KUTATÁSI KÉRDÉS ÉS MÓDSZER

Elemzésünk során az alábbi kutatási kérdésekre kerestünk választ:

1. Milyen a szigorlaton részt vevő hallgatók részvételi hajlandósága/aktivitása a nemek eloszlását tekintve?
2. Milyen a mintázata a szigorlati érdemjegyek nemek szerinti megoszlásának?

3. Milyen a félévközi teljesítményre kapott hallgatói pontszámok, valamint az írásbeli szigorlati vizsga feladatain nyújtott teljesítménynek a nemek szerinti eloszlása?

Az adatok elemzésére az SPSS for Windows statisztikai szoftver 23.0-t használva az adatokat rögzítettük, és próbáltunk szignifikáns statisztikai összefüggéseket mérni. A vizsgálat során szignifikáns eredmények a hallgatók nemét tekintve nem születtek, azonban a keresztábrás elemzésekből, a leíró statisztikai elemzésekből számos mintázatot kaptunk a szaknyelvi szigorlat nemek szerinti megoszlását tekintve. Az adatok a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Karán a 2023/2024. tanév második félévében bevezetett szaknyelvi szigorlat adatai.

Miután elvégeztük a statisztikai elemzéseket, következtetéseket vontunk le a szaknyelvi szigorlat statisztikai eredményei alapján. Úgy gondoljuk, hogy az ilyen jellegű elemzések célja a szaknyelvoktatásban több szempontból is fontos lehet, mivel segítenek megérteni a hallgatók teljesítményét, rávilágítanak a nemek közötti eltérésekre, hasonlóságokra, és a tanulságokat levonva lehetővé teszi az oktatók számára a sikeres szaknyelvoktatási stratégiák megtalálását és fejlesztését, így hozzájárulna az oktatási folyamat folyamatos fejlesztéséhez is. A Gazdasági Szaknyelvi és Kommunikációs Központ kutatócsoportjának célja a hosszú távú adatelemzés, a hallgatók teljesítményének és aktivitásának nyomon követése, a különböző trendek és változások mérése, azonosítása az oktatási módszerek fejlesztésének és a hallgatói teljesítmény növelésének céljából.

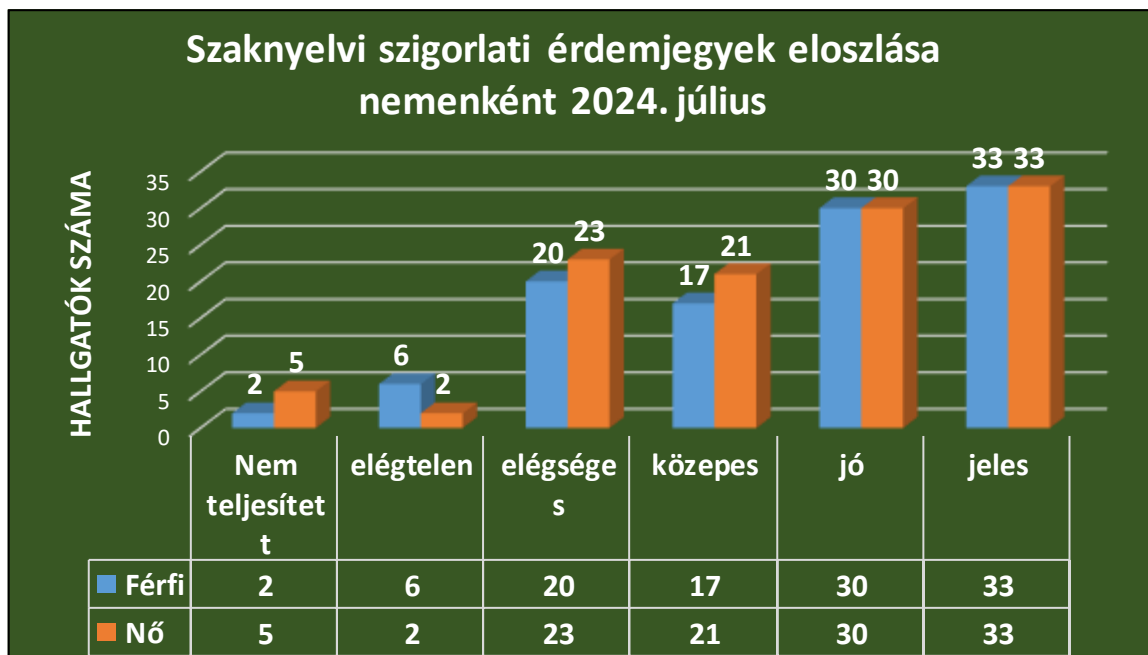
EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA

Az új, komplex vizsgát első alkalommal, 2024-ben 307 hallgatónak kellett teljesítenie. Az 1. ábra a szaknyelvi szigorlat hallgatóinak viszonylag kiegyensúlyozott nemenkénti eloszlását ábrázolja 2024. júliusi adatok alapján. A szigorlatozó hallgatók nemenkénti eloszlása hasonló, mindössze kilenccel több női hallgató (158 fő, 51.5%) tett vizsgát a férfiakkal (149 fő, 48,5%) szemben.

A kutatás első részében a hallgatók teljesítménye és a nemek közötti arányok vizsgálatát végeztük el. A teljesítménykategóriákban a nemek közötti különbségek nem jelentősek, ami arra utal, hogy a férfiak és nők hasonló eredményeket értek el a szaknyelvi szigorlaton. A szerzett végső érdemjegyek összesítése alapján a férfi (2 fő) hallgatókhoz képest több azoknak a nő (5 fő) hallgatóknak a száma, akik nem teljesítették a vizsgát (azaz a Neptun tanulmányi rendszerbe „nem teljesítette” bejegyzés került), ugyanakkor az elégtelenek számát tekintve több férfi (6 fő) hallgató kapott elégtelent, mint nő (2 fő). Az elégséges (nő: 23 fő; férfi: 20 fő) és közepes (nő: 21 fő; férfi: 17 fő) érdemjegyeket szerzett hallgatók számában mindkét esetben a nők száma a nagyobb a férfiakhoz képest, ami arra utalhat, hogy a nők esetében szélesebb a közepes teljesítmény spektruma. A jeles (nő: 33 fő; férfi: 33 fő) és jó (nő: 30 fő; férfi: 30 fő) eredmények esetében nincs különbség a nemek között, mindkét kategóriában azonos számú a hallgatók száma (2. ábra). Összeségében az elégséges és közepes érdemjegyeket szerzett több női hallgató, valamint az elégtelent szerzett több férfi hallgató száma alapján a tendencia arra utalhat, hogy a női hallgatók egy kicsit jobban felkészültek a vizsgákra, és a teljesítményük általában magasabb, mint a férfi hallgatóké, de ez a különbség nem jelentős.

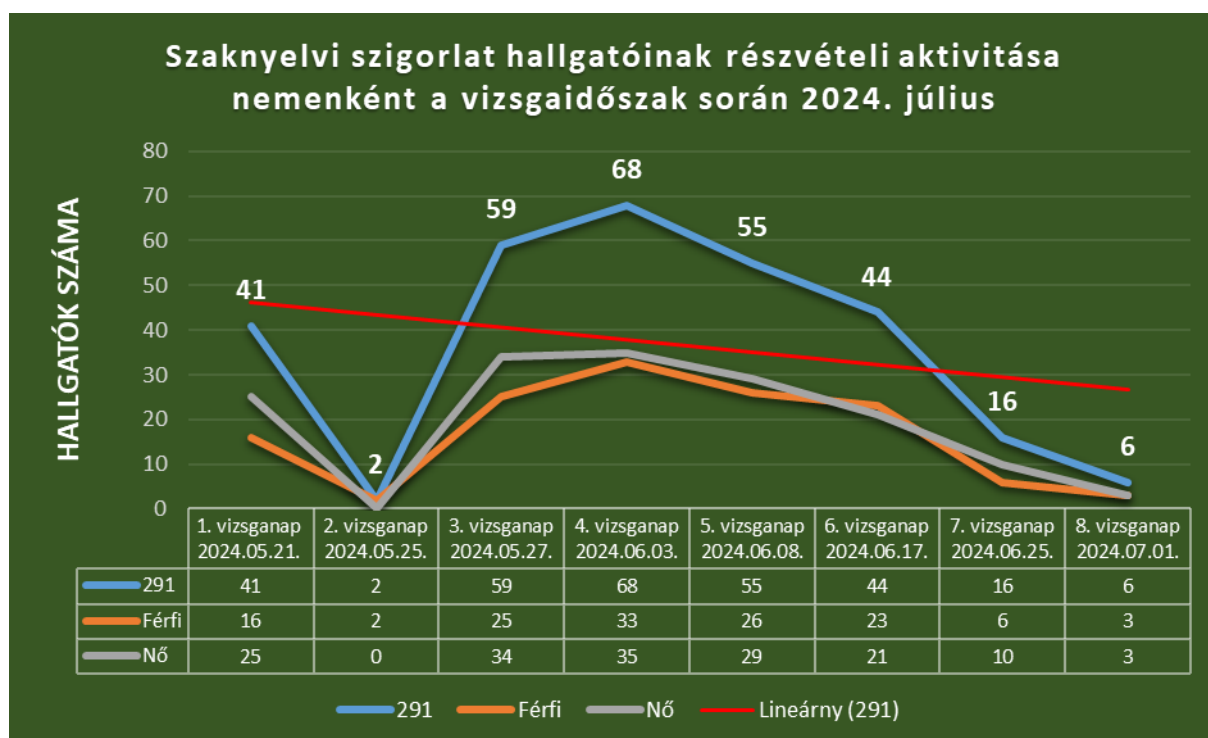
1. ábra: Szaknyelvi szigorlat hallgatóinak eloszlása nemenként 2024. július
Forrás: Szerzők saját szerkesztése, 2024

2. ábra: Szaknyelvi szigorlati érdemjegyek eloszlása nemenként 2024. július
Forrás: Szerzők saját szerkesztése, 2024

Vizsgálatunk következő szakaszában arra kerestünk választ, hogy melyik vizsgaidőpontokban volt a legmagasabb a női és férfi hallgatók részvételi aktivitása. Az első vizsganapon közepes volt a részvételi aktivitás, mindössze 41 fő jelent meg a vizsgán. A nagyobb női hallgatói létszám alapján a nők bátrabbnak tűnnek, mint a férfiak, valószínűleg azért, mert ők már hamarabb elkezdtek felkészülni a szigorlatra. A második vizsganapon mindössze két férfi hallgató jelent meg. Valószínűsíthető, hogy a vizsga újdonsága és vélt nehézsége eltántorító hatással bírt. A részvételi aktivitás a harmadik (59 fő), negyedik (68 fő), ötödik (55 fő) és hatodik (44 fő) napokon volt a legerősebb, de a lineáris tendencia görbén látható, hogy ez foko-

zatosan csökken, és az utolsó két napon jelentősen alacsony (7. vizsganap: 16 fő; 8. vizsganap: 6 fő). A hallgatók a negyedik vizsganapon voltak a legaktívabbak (68 fő), s ezen a napon, a vizsgán megjelent hallgatók száma a nemek arányában közel azonos volt (nő: 35 fő; férfi: 33 fő). A nemek szerinti részvételi aktivitást tekintve látható (3. ábra), hogy egyetlen vizsganapon sem magasabb a férfi hallgatók részvételi aránya a női hallgatókhoz képest. Összességében megállapítható, hogy a női hallgatók részvételi aktivitása minden vizsganapot tekintve erősebb a férfi hallgatótársaikhoz képest, így ők motiváltabbak és valószínűleg felkészültebbek is (lásd vizsgaeredmények). A férfi hallgatók részvételi aránya az utolsó vizsganapokon teljesen lecsökkent, amiből arra következtethetünk, hogy a férfiak esetleg elvesztették a motivációjukat vagy nem tudtak megfelelően felkészülni a vizsgákra.

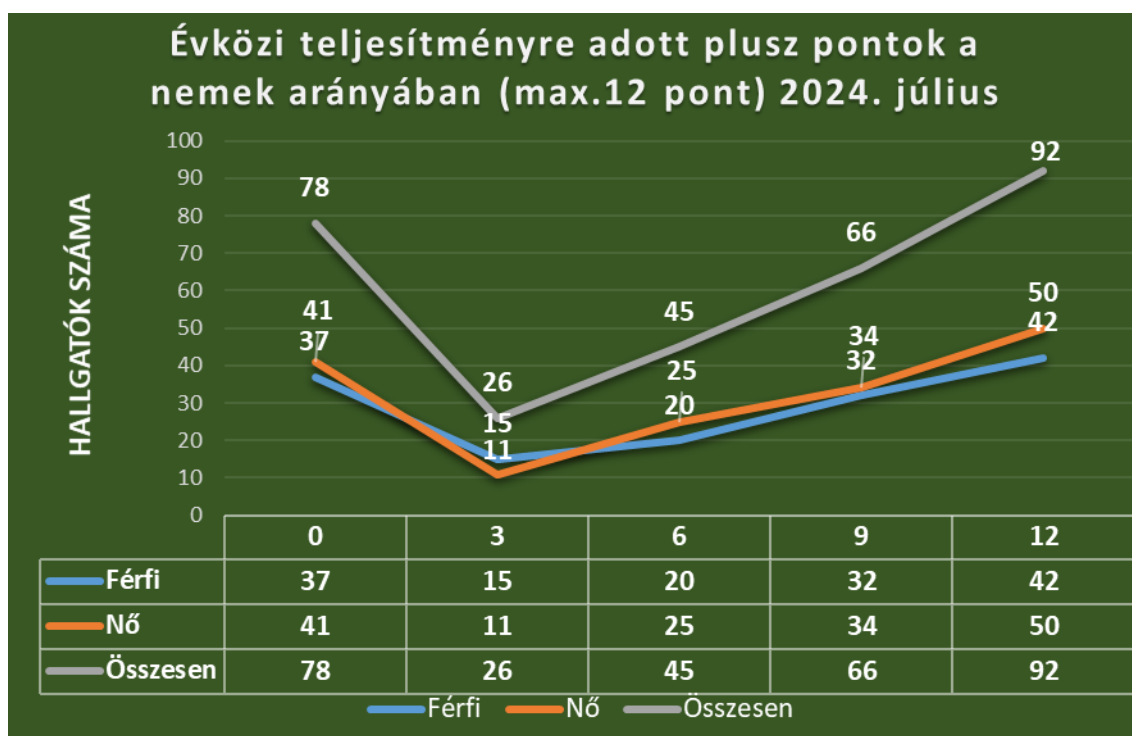

3. ábra: Szaknyelvi szigorlat hallgatóinak részvételi aktivitása nemenként a vizsgaidőszak során 2024. július

Forrás: Szerzők saját szerkesztése, 2024

Kutatásunk következő szakaszában összesítettük az évközi teljesítményre adott plusz pontok számát a nemek arányában (4. ábra). Az adható plusz pontok nulla, három, hat, kilenc és tizenkettő voltak, ahol a 3 pont elégséges, a 6 pont közepes, a 9 pont jó, a 12 pont pedig jeles félévközi teljesítményt tükröz. A női hallgatók száma minden pontkategóriában – a harmas kategóriát kivéve – magasabb, mint a férfi hallgatóké, különösen a 10-12 pontos sávban. A nők általában magasabb plusz pontokat szereztek, s ebből arra következtethetünk, hogy a női hallgatók kiegyensúlyozottan jól teljesítettek a szorgalmi időszak során, és erősebb a szaknyelvtanulás iránti tanulmányi elkötelezettségük. A férfi hallgatók esetében a plusz pontok alacsonyabb száma azt jelezheti, hogy a férfiak valószínűleg kevésbé voltak motiváltak a szaknyelvi félévben, s nem teljesítettek olyan jól a tanulmányi időszak során, mint a női hallgatók. A pluszpontok eloszlását tekintve nagyon magas a két szélső pontérték (nulla és tizenkettő) darabszáma. A legtöbb hallgató (92 fő) tizenkét pontot szerzett, s ha figyelembe vesszük, hogy a tizenkét pont mögött jeles félévközi teljesítmény áll, akkor ez kicsit magasabb, mint amennyi elvárható lenne a szigorlati érdemjegyek átlagához (3,5) képest. A nulla pontot

kapott hallgatók magas száma mögött valószínűleg a hallgatók szaknyelvtanulás iránti motiválatlansága bújhat meg.

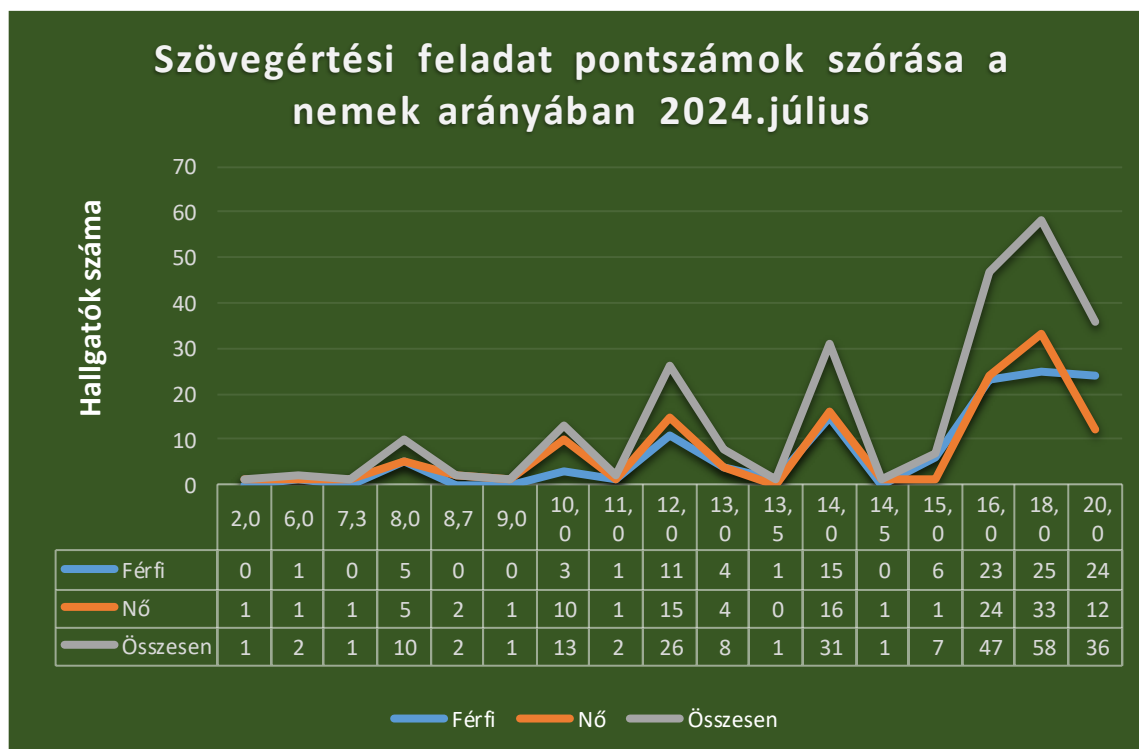

4. ábra: Évközi teljesítményre adott plusz pontok (max. 12 pont)
a nemek arányában 2024. július

Forrás: Szerzők saját szerkesztése, 2024

Kutatásunk utolsó szakaszában megvizsgáltuk, hogy milyen a női és férfi hallgatók eloszlása a különböző írásbeli vizsgafeladatokra kapott pontszámokat tekintve. A vizsgafeladatokra húsz pontot kaphattak maximálisan a hallgatók. Az ábrákon az adattáblákban tört pontszámok is szerepelnek, azért, mert az olyan hallgatók esetében, akik több alkalommal is próbálkoztak az írásbeli vizsga letételével, az összes vizsgán elért pontszámok átlagát vettük figyelembe.

Az 5. ábra a férfi és női hallgatók szövegértési feladatainak pontszámait ábrázolja. A női hallgatók a magasabb pontszámok elérésében dominálnak, különösen a tíz ponttól magasabb pontszám kategóriákban. A tíz feletti pontszámokat tekintve mindenhol nagyobb a női hallgatók száma, mint a férfiaké, és ez határozottan erősebb teljesítményt jelent a szövegértési feladatoknál. A tizenhét, tizenkilenc és a maximális 20 pontok esetében magasabb a férfi hallgatók száma, mint a nőké. A maximális húsz pontot mindössze két férfi hallgató érte el. Összességében a hallgatók a legtöbb pontszámot a 14-es pont esetében kapták (29 fő), amely jól tükrözi a szövegértési feladatok összesített átlagát (sum: 14,5 pont) amely erős közepes teljesítményt (72,5%) magyaráz.

5. ábra: Szövegértési feladat pontszámok szórása a nemek arányában 2024.július
Forrás: Szerzők saját szerkesztése, 2024

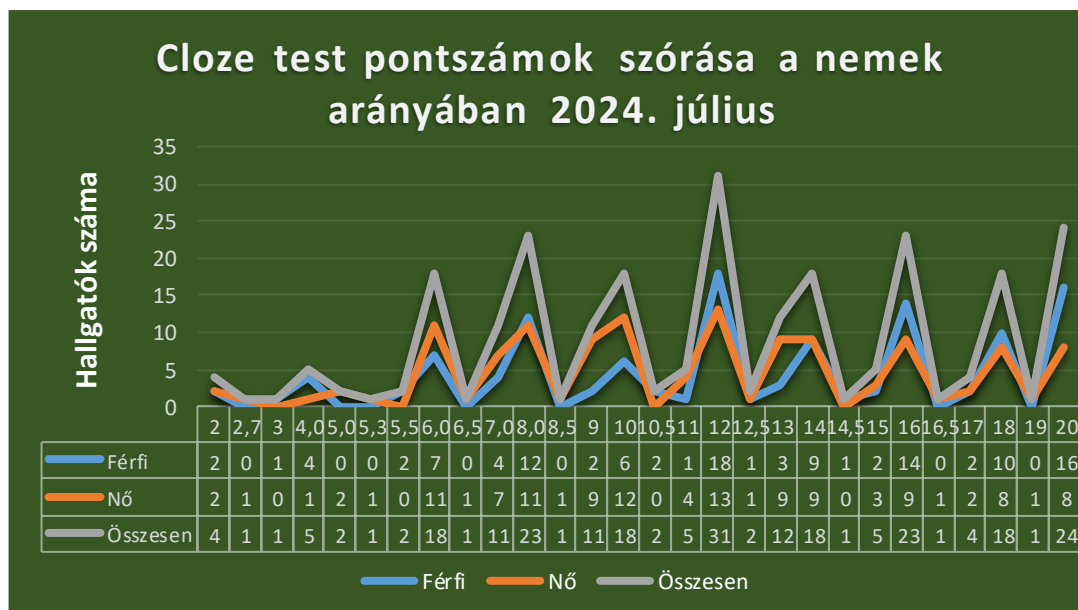
Megvizsgáltuk a második írásbeli vizsgafeladatra, a Cloze tesztre kapott pontszámok nemek szerinti eloszlását is.

A férfiak és nők teljesítményének mozgása hasonló tendenciát mutat. Az összhallgatói teljesítmény a hat és húsz pont közötti skálán mozog, mindössze tizenhat esetben fordult elő hatnál kevesebb pontszám. A legtöbb esetszámot a 12 pontos kategóriánál mértük (31 fő), amely közepes teljesítményeloszlást mutat, és közelít a kiszámított összesített pontátlaghoz (10,5). Több férfi hallgató szerzett a közepesnél (12-nél több pont) magasabb pontot, mint nő, különösen igaz ez a 16 (férfi: 14 fő; nő: 9 fő) és a maximális 20 (férfi: 16 fő; nő: 8 fő) pontkategóriák esetében. A hatnál alacsonyabb pontkategóriák esetében a nemek száma azonos nagyságrendű (nő: 7 fő; férfi: 7 fő). Összességében megállapítható, hogy a férfiak a Cloze testen nyújtott teljesítményüket tekintve kicsit jobbak, mint női hallgatótársaik.

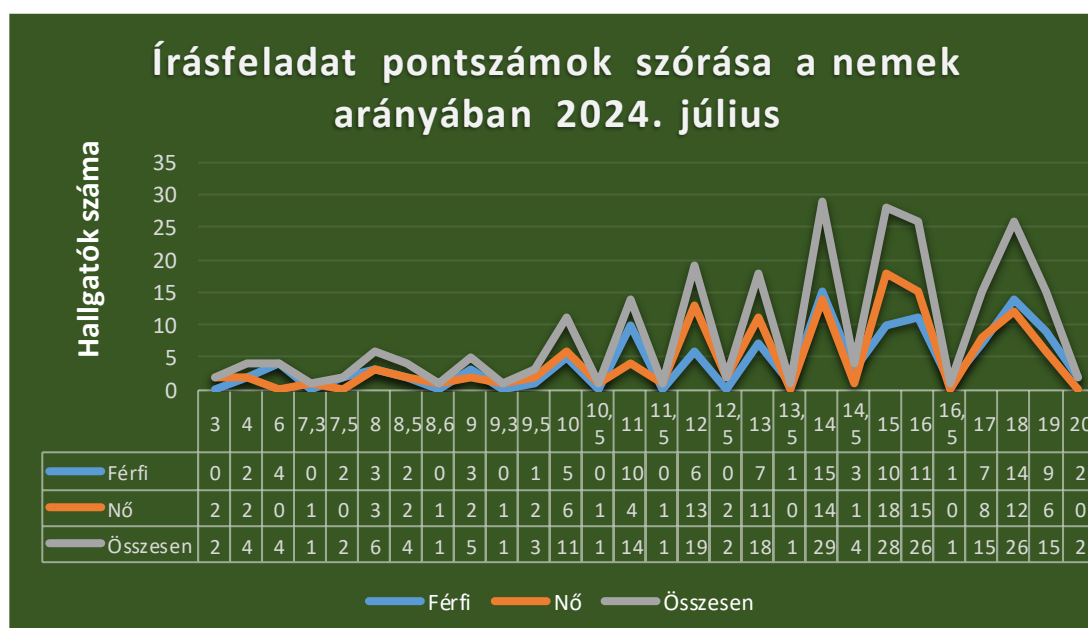
Vizsgálatunk utolsó elemzése az írásfeladat pontszámok nemek szerinti megoszlására fókuszált (7. ábra). A hallgatók jelentős többsége 10 pont feletti pontszámot ért el, amely jó teljesítményre, felkészültségre utal.

A női hallgatók a magasabb pontszámok elérésében emelkednek ki, bár a legmagasabb, maximális (20 pont) pontszámot két férfi hallgató érte el. A férfiak leggyakoribb pontszámkategóriája a 14 pont (15 fő), a nőké a 15 pont (18 fő). A férfiak teljesítménye a 11-es pontszámtól emelkedik jelentősen, a nőké pedig a 12-es pontszámtól.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a női hallgatók íráskészsége fejlettebb, ami a nyelvi és kommunikációs készségeik fejlettebb szintjére utalhat.

6. ábra: Cloze test pontszámok szórása a nemek arányában 2024. július
Forrás: Szerzők saját szerkesztése, 2024

7. ábra: Írásfeladat pontszámok szórása a nemek arányában 2024. július
Forrás: Szerzők saját szerkesztése, 2024

ÖSSZEFOGLALÁS

A szaknyelvi szigorlat első vizsgaidőszakának tapasztalatai a számok tükrében azt bizonyítják, hogy az írásbeli vizsgarészre választott feladatok megbízhatóan mérték hallgatóink szaknyelvi tudását és felkészültségét. A vizsga két célkitűzést követett, a nyelvvizsga követelmény megszűnése után a szaknyelvi szigorlat biztosítja, hogy hallgatóink tanulmányaiban a gazdasági szaknyelv tanulása továbbra is jelentős hangsúlyt kapjon, és a szaknyelv órákon motivált nyelvtanulókkal dolgozzunk, másrészt méri az elsajátított szaknyelvi ismereteket, fontos visz-

szajelzést adva ezzel az elvégzett közös munka eredményéről a tanároknak és a diákoknak egyaránt. Mivel a felsőoktatásban rendkívül fontos az olvasáskészség fejlesztése a szaknyelv órákon, hogy a hallgatókat felkészítsük az idegen nyelvű szakmai szövegek értelmezésére a későbbi munkaerőpiaci feladatok megoldásához nemzetközi üzleti környezetben, valamint tudományos kutatói tevékenységük támogatásához, ezért az írásbeli szaknyelvi szigorlat két feladatában is teszteltük a vizsgázók olvasásértési készségeit. A globális szövegértési stratégiák mérésére alkalmaztuk a többválasztós és az igaz-hamis feladatokat. Ezekkel a feladatokkal vizsgáltuk, hogy hallgatóink mennyire értik a szöveg fő mondanivalóját. A Cloze teszt típusú feladattal a szövegértésen túl a vizsgázók szaknyelvi szókincsét, nyelvhelyességét és a szövegek szerkezetével kapcsolatos tudását is mértük. A két olvasásértési feladatra kapott átlagpontszámok összehasonlítása egyértelműen igazolja, hogy a Cloze teszt típusú feladat komplexebb és többféle képességet mér, ezért ebben a feladatban a vizsgázóink átlagteljesítménye alacsonyabb. Az írott szövegalkotási készség mérésénél olyan szövegtípusokra fókuszáltunk, melyek munkahelyi környezetben gyakran előfordulnak. A feladatokat igyekeztünk valós munkahelyi helyzetekből kiindulva megfogalmazni. A hallgatóknak a feladatmegoldás során nem csak lexikai, szintaktikai és grammatikai ismereteiket kellett alkalmazni, hanem az adott szövegtípus tartalmára és szerkezetére vonatkozó tudásukat is mozgósítani kellett. Mivel egyes kultúrákban eltérő retorikai hagyományok határozzák meg egyes szövegtípusok felépítését, ezért a hallgatóknak ebben a feladatban kulturális háttértudásukra is alapozni kellett. Ebben a feladattípusban a vizsgázók valamivel jobban teljesítettek, mint a Cloze tesztben, de teljesítményük gyengébb a globális értést mérő szövegértési feladtnál.

Az egyes részfeladatokban mért eredmények összességében azt igazolják, hogy ezek a feladattípusok alkalmasak az írásbeli szaknyelvi szigorlaton a hallgatói teljesítmény mérésére. A jövőben fontos feladatunk egy átfogó adatbázis kiépítése szigorlati feladattípusokkal, és gyakorló feladatsorok összeállítása a vizsgára készülő hallgatóinknak. Emellett a jövőben is célkitűzésünk a hallgatói szigorlati teljesítmények folyamatos monitorozása, annak érdekében, hogy szükség esetén módosítsunk az egyes feladat típusokon.

FELHASZNÁLT IRODALOM

2022. évi LIX. törvény egyes felsőoktatással, szakképzéssel és felnőttképzéssel összefüggő törvények módosításáról. <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A2200059.TV> Letöltés dátuma: 2024.09.04.

- [1] Bojovic, M. (2010). Reading skills and reading comprehension in English for specific purposes. In *The international language conference on the importance of learning professional foreign languages for communication between cultures*, 23(9), 1-6.
- [2] Brunfaut, T., Kormos, J., Michel, M., & Ratajczak, M. (2021). Testing young foreign language learners' reading comprehension: Exploring the effects of working memory, grade level, and reading task. *Language Testing*, 38(3), 356-377.
- [3] Chae, E. Y., & Shin, J. A. (2015). A Study of a Timed Cloze Test for Evaluating L2 Proficiency. *English Teaching*, 70(3).
- [4] Csépes, I. (2022). Angoltanárok és diákok nyelvtudásmérési és-értékelési műveltsége. Magyar országai vizsgálatok eredményei. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó. <https://hdl.handle.net/2437/337799>
- [5] Csizmadia, G. (2024). Olvasás és szövegfeldolgozás a felsőoktatási képzésekben. *Módszertani eszköztár a felsőoktatásban tanítók számára 2*: 139. https://press.mater.uni-mate.hu/186/6/M%C3%B3dszertani%20eszk%C3%B6z%C3%A1r%20fels%C5%91oktat%C3%A1sban%20tan%C3%ADt%C3%B3k%20oktat%C3%B3k%20sz%C3%A1m%C3%A1ra2_teljes_v2.pdf#page=140

- [6] Habók, A., Magyar, A., & Nagy-Pál, M. (2018). 10–14 éves tanulók idegen nyelvű szövegértési, szövegalkotási tudásának és stratégiahasználatának vizsgálata. *Neveléstudomány| Oktatás–Kutatás–Innováció*, 6(1), 60-77.
- [7] Ozuru, Y., Briner, S., Kurby, C. A., & McNamara, D. S. (2013). Comparing comprehension measured by multiple-choice and open-ended questions. *Canadian Journal of Experimental Psychology/Revue canadienne de psychologie expérimentale*, 67(3), 215.
- [8] Shabani, E. A., & Panahi, J. (2020). Examining consistency among different rubrics for assessing writing. *Language Testing in Asia*, 10, 1-25.
- [9] Tánczikné Varga, S. (2016). Az olvasásértés fejlesztésének tapasztalatai az angol nyelvórákon. *GRADUS*, 3(1), 127-133.
- [10] Trace, J. (2020). Clozing the gap: How far do cloze items measure? *Language Testing*, 37(2): 235-253.